

Ki volt Pintér János gyógyszerész, a gyógyszertárak 1950-es államosítási menetének kidolgozója?

Dobson Szabolcs

Az alábbi vázlat – ha az adatok és a következtetések helytállóak – egy olyan emberről szól, aki élete első 55 évét névtelen, szürke gyógyszerészként élte le, szellemi produktum, kiemelkedő teljesítmény bárminemű nyoma nélkül, hogy azután sztálinista elvtársént 1946-tól, és pláne 1949 körülől hatalmat kapjon, a végén már egy egész szakma felett, amelynek képviselőit kimondottan megvetette és gyűlölte. 1950 után vélhetően megváltak Tőle az államigazgatásban és gyógyszertárvezetői pozícióba ejtőernyőzve töltötte utolsó aktív éveit, szintén érdemi szellemi életjel nélkül. Vélhetően elsősorban Rá gondolhatott név nélkül Szabó Pál, a baranya megyei Gyógyszertári Központ alapító igazgatója visszaemlékezésében az 1950-es évről: „Később döbbszemem rá arra, hogy az általános beállítás, mely a Népjóléti Minisztériumban a gyógyszerészet akkori vezetőinek részéről megtörtént, nem tükrözi a gyógyszertárak valódi helyzetét.”

Mint tudjuk, a magyarországi gyógyszertárak 1950 július 28-i államosítását elrendelő határozatokat dr. Vikol János (1911-1970) orvos, népjóléti minisztériumi államtitkár írta alá, bár az ilyen súlyú elvi döntéseket a Magyar Dolgozók Pártjának vezetése és a Gazdasági Főtanács (illetve formálisan a Minisztertanács) hozta meg, míg az illetékes minisztériumok csak a végrehajtást szervezték és végezték.

Magos Gergely megjelenés alatt álló tanulmányából ismerjük az alábbiakat: „Az államosítást 1949 júliusában már tényként kezelték a Népjóléti Minisztériumban. A Pintér János gyógyszerész főelőadó által készített tervezet szerint az „általános szocialista elveknek megfelelően szükség van a gyógyszertárak államosítására”. Pintér kidolgozta az államosítás menetét is. A legfontosabb szempontnak az államosítás minél váratlanabb végrehajtását tartotta. Ennek érdekében javasolta, hogy a teljes államosítás megtörténteig az Állami Kezelésbe Vett Gyógyszertárak Nemzeti Vállalata folytassa a gyógyszertárak átvételét, „mert ha nagyobb szünet állna be [...], akkor azt a látszatot kelthetné, hogy most már egy általános államosításnak kell következnie”. A minisztérium pedig – a vagyoni kimentését megakadályozandó – igyekezett elkerülni, hogy a gyógyszerészek felkészüljenek az államosításra. A teljes államosításnak és a leltározásnak tehát „váratlanul és lehetőleg egyszerre” kell megtörténnie. Az is evidens volt Pintér számára, hogy a volt tulajdonosokat, mint a kizsákmányolónak tartott réteget el fogják távolítani saját gyógyszertárukból, hiszen a leltározásban a gyógyszertár jövőbeli vezetőjének is szerepet szánt.”

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság

www.gyogyszeresztortenet.hu

2017 november 21.

Míg dr. Vikol János személye (szó szerint, festményen és fényképen is), továbbá korábbi és későbbi tevékenysége jól ismert, ezidáig Pintér Jánossal a szakirodalom nem foglalkozott.

Tekintsük át, amit eddig sikerült kideríteni Róla.

Elsőként, bár ez a név nem tekinthető ritkának, úgy tűnik, ebben az időszakban más Pintér János nem volt a gyógyszerészi pályán. Mivel a II. Világháború előtti szaklapokban és évkönyvekben a neve nem szerepel, eleve bizonyosra vehető, hogy nem volt gyógyszerértulajdonos. Valóban, az „A Gyógyszerész” című szaklap 1948 augusztus 31-i számában (509. oldal) megjelent egy kis cikk *Még egyszer „Több mint 40 éve a pályán”* címmel, benne az alábbiakkal:

„Pintér János gyógyszerész Kispest, Erzsébet tér 4/a. 41 éve mindig alkalmazott sorban, ma is a Török-labor gyár gyógyszerésze.”

Eszerint Pintér János 1907-től alkalmazottként dolgozott, és 1948-ban még a Török-laborban tevékenykedett.

Csakhogy, nem akármilyen beosztásban, mert a Magyar Közlöny 1946 február 3-i (28.) számának 1. oldalán az alábbiak jelentek meg:

*„A kereskedelmi és szövetkezetügyi miniszter a népjóléti miniszterrel egyetértően az 5.500/1945. M. E. sz. rendelet 1§-ának (4) bekezdése alapján a Török Labor gyógyáru nagykereskedés és vegyészeti gyár Rt. (Budapest, Király u. 12.) bej. céghez **Pintér János gyógyszerész**, budapesti (Üllői út 109/a szám, I. emelet 13. ajtósz.) lakost **hatósági biztosnak** kirendelte ((4.199 1946. K. Sz. M. szám.)”*

Innen tudható, hogy Pintér elvtárs 1946-ben még az Üllői útról, majd 1948-ban már Kispestről indult reggelenként az osztályharcba.

Hogy elvtárs volt, azt onnan tudjuk, hogy az Ő neve szerepel az Üzemi Pártnap felelőseinek listáján a Török Labor vonatkozásában a Népszava 1947 március 21-i számában (6. oldal).

Mindazonáltal 1947 májusában *„az ország gyógyáruellátása biztosításának előmozdítása terén szerzett érdemeik elismerése mellett”* a kereskedelmi és szövetkezetügyi miniszter a népjóléti miniszterrel egyetértve miniszteri biztosi megbízatása alól felmentette Őt és más cégekhez kirendelt miniszteri biztosokat (A Gyógyszerész, 1947 május 31 (10.), 318-319. oldal)

Pintér János 1949-ban már biztosan a Népjóléti minisztériumban dolgozott. Bizonyosság erre az államosítás előkészítése mellett az is – Magos Gergely adataival tökéletes összhangban -, hogy személyesen járt el

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság

www.gyogyszeresztortenet.hu

2017 november 21.

1949 augusztus 26-án a bugacmonostori állami gyöügszertár megnyitásánál. Az ezzel kapcsolatos jegyzőkönyvet - betűszerinti azonossággal - az alábbiakban idézzük (kiemelés tőlem):

"Jegyzőkönyv.

*Készült Bugacmonostoron 1949. augusztus hó. 26. napján az Állami kezelésbe vett Gyógyszertárak N.V. által Bugacmonostoron felállított 4 számú Állami Gyógyszertár helységébe. **Jelen vannak: Pintér János népjóléti miniszter kiküldöttje**, dr. Pásztori József városi orvos, dr. Somogyi Lajos Kecskemét thj. város tisztiorvosa és a Kecskemét thj. város polgármesterének képviselőjébe dr. Kiss Dezső kirendeltségvezető a bugacmonostori Rendőrőrs képviselőjébe Halász Géza őrsparancsnok, a Bugacmonostori MDP. pártvezetőség részéről, Fehér József és Pintér Ferenc a Bugacmonostori MNDSZ részéről, Kürtösi Mária titkár, Csáki Mátyás és Trungel Rókusné, a Bugacmonostori EPOSZ részéről Virág Pál az Alsómonostori MDP pártszervezet részéről Balog József és V. Tóth József a megnyílt állami gyöügszertár vezetője dr. Biró Balázs és kb. 60 főnyi összegyűlt közönség.*

dr. Kiss Dezső kirendeltség vezető a polgármester a Bugacmonostori önálló lett nagyközség nevében üdvözli a megjelenteket, beszédében rámutat arra, hogy hosszú évtizedek óta kérték már Bugacmonostor lakói a gyöügszertár felállítását, azonban a Népidemokrácia tudta és akarta azt megvalósítani. A legnagyobb örömet fejezte ki a gyöügszertár megnyitása felett s éhangsúlyozva hogy a megnyílt gyöügszertár az összes lakóssának e elsőrendű érdeke mégis a legszegényebb nép érdekeit szolgálja elsősorban is akiknek nem volt módjuk arra, hogy a távollévő községből szerezzék be gyöügszertár szükségletüket.

Majd Pintér János népjóléti miniszter kiküldöttje hangsúlyozta hogy ezer évnek kellett elmúlni, hogy ezen szétszórt tanyaközpont gyöügszertárt kapjon, de ezt köszönhetjük a magyar kormányoknak amely mindent megtesz, hogy segítsen minden tekintetben a dolgozó népen és, hogy ezt elérhettük hála és köszönet illeti meg felszabadítóinkat a dicsőséges szovjet hadsereget és annak nagyvezérét Sztálin elvtársat.

Goldner Alfréd az állami kezelésbe vett gyöügszertárak N.V. kiküldöttje beszédében hangsúlyozta, hogy a most törvénybe iktatott Magyar alkotmány módot ad arra, hogy a dolgozó nép nemcsak itt Bugacmonostoron, hanem ezt követőleg az összes elhagyott tanyaközpontokon kielégíthessék a dolgozó nép közegészségügyi szükségletét azáltal, hogy ahol csak erre szükség mutatkozik új gyöügszertárakat fognak megnyitni, Örömet fejezi ki affelett, hogy Bugacmonostor dolgozó népe az első helyen volt, ahol gyöügszertárt megnyithatták és átadták rendeltetésének.

dr. Somogyi Lajos Kecskemét város tisztiorvosa üdvözölte a megjelent kiküldötteket a megjelent közönséget köszönetet mondva a kiküldötteknek azért, hogy Kecskemét város határába felállították s a mai

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság

www.gyogyszeresztortenet.hu

2017 november 21.

napon megnyitották a gyógyszertárat. Végül dr. Kiss Dezső Kecskemét város polgármestere nevében a gyógyszertárt megnyitottnak nyilvánította.

Ezután a kiküldöttek és a Párt a Népi bizottság megbízottai megtekintették gyógyszertárat és a látottak és a tapasztaltak felett a legnagyobb meglepedésüket nyilvánították ki. Kmft. Ezt követően a résztvevők aláírásai következnek."

www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Bugac/.../04_kozegeszssegugy.htm).

Immáron azt is tudjuk tehát, hogy Pintér elvtárs masszívan sztálinista platformon állt és ezen belül is vélhetően korábbról tényleg sem ismerte jól a közforgalmú gyógyszerészetet, mert ha ismerte volna, vélhetően nem mondott volna akkora hülyeséget, hogy ezer évnek kellett elmúlnia, hogy a tanyaközpont gyógyszertárhoz jusson.

Kérdés, hogy meddig volt Pintér a Minisztériumban?

Jelenleg annyit tudunk, hogy az „A Gyógyszerész” lap 1953 március 1-i számában (55-56. oldal) megjelent egy beszámoló „Új gyógyszertár Kispesten” címmel.

Ebben Pintér Jánost nevezik meg az új, 0/286 sz. patika vezetőjének. (Emlékezzünk vissza, akkor már évek óta Kispesten élt.). A cikkből úgy tűnik, hogy ez a patika újonnan nyílt meg, egész kis ünnepség keretében. Egyebek között Pintér, mint a gyógyszertár felelős vezetője azt emelte ki, hogy *“minden gyógyszert minőségileg megvizsgálják, mielőtt. Azok az állványedényekbe kerülnek”*.

Sajnos egyelőre még nem sikerült biztos módon kideríteni, hogy hol működött ez a 0/286. gyógyszertár. A cikkből tudjuk, hogy Kispest legforgalmasabb munkásnegyedében, de közelebbit az írás nem említ.

Ha összevetjük a kispesti patikák 1950 decemberi listáját az akkori telefonkönyvből az 1971-es Gyógyszerészi Évkönyvben közölt listával, látható, hogy 20 éves időtávlatban a különbségek az alábbiak:

- 1971-ben szerepel a korábban nem említett Áchim András u. 97 szám, valamint az Ady Endre u. 61 szám alatti gyógyszertár;
- 1971-ben már nem említik a Sztálin (korábbi Erzsébet) téri és az Ady Endre u. 71 szám alatti patikát.

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság

www.gyogyszeresztortenet.hu

2017 november 21.

XIX. ker.

0/1.	Kispest, Sztálin-tér 17.	346-514
0/36.	Kispest, Vörös Hadsereg útja 101.	346-301
0/53.	Kispest, Vörös Hadsereg útja 178.	346-578
0/65.	Kispest, Vörös Hadsereg útja 115. (Éjjel-nappali szolgálat.)	346-421
0/78.	Kispest, Vörös Hadsereg útja 195.	146-402
0/85.	Kispest Wekerle-telep, Petőfi-tér 2. (Éjjel-nappali szolgálat.)	346-508
0/117.	Kispest, Ady Endre-u. 20.	146-583
0/156.	Kispest, Ady Endre-u. 62.	346-845
0/187.	Kispest, Ady Endre-u. 71.	347-031
0/259.	Kispest, Báthory-u. 69.	146-288

XIX. ker.

Áchim András u. 97.	Tel.: 273-012	Vez. Nagy Imre
Vöröshadsereg útja 195	Tel.: 473-137.	Vez. Petrich György
Ady Endre u. 61.	Tel.: 273-045.	Vez. Kabzán Zoltán
Báthory u. 69.	Tel.: 273-125.	Vez. Császár Zoltánné
Vöröshadsereg útja 178.	Tel.: 475-664.	Vez. Antal Ervinné
Wekerle telep, Petőfi tér 2	Tel.: 471-078	Vez. Scheller Béláné
Vöröshadsereg útja 115	Tel.: 470-234	Vez. Szabényi Tamásné
Vöröshadsereg útja 101.	Tel.: 271-815.	Vez. Szófogadó Pálné
Ady Endre u. 62.	Tel.: 473-439.	Vez. Paul Antal
Ady Endre u. 20	Tel.: 273-176.	Vez. Fontos Jenő

Az Áchim András utca 97 szám alatti gyógyszertár viszont már az 1974-es Gyógyszerészi Évkönyvben nem szerepel. Az Áchim András utca 1948-ban kapta ezt a nevét a korábbi Beniczky utca helyett, viszont itt akkoriban még nem működött patika. Ezt tehát valamikor 1948 után alapították.

Elméletileg szóba jöhet még az Ady Endre utca 61 szám is, de az a gyógyszertár vélhetően áthelyezéssel nyílt a korábbi 71. szám alatti megszűnése nyomán és a fent hivatkozott cikk új, azaz előzmény gyógyszertárról ír.

Ha megnézzük ennek az Áchim András utca 97 szám alatti háznak a 2014-es állapotát, világosan látjuk a befalazott utcasarki ajtó és bejárat nyomát.

Magyar Gyógyszerésztörténeli Társaság

www.gyogyszeresztortenet.hu

2017 november 21.

Szilárd bizonyítékom nincs, de reális lehetőség az, hogy itt működött a 0/286 sz. gyógyszertár.

Bonyolítja a képet, hogy Pintérnek 1955 február 01-én jelent meg az „A Gyógyszerész” lap 22. oldalán az alábbi rövid írása, amely az egyetlen eddig azonosított, publikált szellemi terméke. Ebben viszont az 1907. számú gyógyszertár vezetőjeként tünteti fel magát.

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság

www.gyogyszeresztortenet.hu

2017 november 21.

GYÓGYSZERKÜLÖNLEGESSÉGEK TERVSZERŰBB TANULMÁNYOZÁSA

Az elavultnak tekinthető régi magyar gyógyszerészet helyébe az új, nagymértékben gyáripari gyógyszerkészítményekkel foglalkozó gyógyszerészet lépett.

A gyógyszerári forgalom kb. $\frac{3}{4}$ részben kiszereelt, használatra kész gyári készítményekből származik és a gyógyszerész csupán a forgalom $\frac{1}{4}$ részét készíti a gyógyszerertárban, vagy laboratóriumában. Ennélfogva ennek a változott forgalomnak megfelelően célszerű volna a gyógyszerészek kiképzését tökéletesíteni és pedig úgy, hogy az eddigi elméleti és gyakorlati oktatás megváltoztatása nélkül adjunk alkalmat az ifjúságnak, valamint továbbképzészerűen a régebben végzett gyógyszerészeknek is, azoknak a kiszereelt gyógyszereknek alaposabb megismerésére, amelyek a gyógyszergyárakban készülnek és a gyógyszerertárakon keresztül kerülnek forgalomba. Ily módon a helyszínen, a gyárakban ismerkedhetnek meg a készítmények összetételével, anyagával, azok tulajdonságaival, eltarthatóságával, helyes raktározásával, hatásértékük megőrzésének legcélszerűbb módjaival, a végkiszereelés technikájával stb.

Nem a gyártás titkainak, a szintézisalkalmak elsajátítása volna a cél, hanem csupán az, hogy a gyógyszerészek az eddiginél tájékozottabbak legyenek a sokféle, kiszereelt gyári készítmény kiszolgáltatásakor.

Elképzelésem kivitelezésének módozatát a gyógyszerészek kiképzésével foglalkozó egyetemek, a gyógyszervegyészi gyárak és elsősorban az Egészségügyi Minisztérium, valamint a gyógyszerertár-vállalatok javaslatai, illetve véleményezése alapján javaslom megállapítani. A gyógyszervegyészi üzemekben megközelítően tökéletesíthető lenne a gyógyszerkülönlegességek közötti tájékozódás, ha az egyetemi oktatási tervben helyet kaphatna a tervszerű gyárlátogatás az államvizsga letétele előtti tanítások során. A »Szocialista Egészségügyért«-mozgalom, a gyógyszervegyészi ipar és nagymértékben a népgazdaság is hasznát látná, ha az új kiképzésű gyógyszerészek tudását fenti módon gyarapíthatnánk.

Pintér János

az 1907. sz. gyógyszerertár vezetője

Mármost az 1907 számú gyógyszerertár nem más, mint a Wekerle telepi Fő tér, később Petőfi tér, ma Kós Károly 2 alatt ma is működő patika, amelyik egyébként a Horthy korszak vélhetően egyetlen állami gyógyszerertára volt (Magyar Királyi Állami gyógyszerertár). Vezetője 1913-tól Dr. Zalay Dezső (1886-1946) volt. Ebben az évben, 1946-ban Öt Karsay László váltotta és ez a gyógyszerertár az 1950 decemberi telefonkönyvben mint éjjel-nappali patika volt említve 0/85 számon. Nem tudni, Karsay meddig dolgozott ott, de az bizonyos, hogy csak 1961 január 16-án hunyt el váratlan hirtelenséggel.

Ily módon nem valószínű, hogy 1951-ben bezárták volna ezt a gyógyszerertárt, hogy 1953 márciusában új alapítású patikaként megnyissák, mint 0/286 sz. gyógyszerertár.

Hogy miként került Pintér János ebbe a gyógyszerertárba, és hogy valóban az Áchim András 97 sz. alatti gyógyszerertárt vezette-e, az még további kutatást igényel.

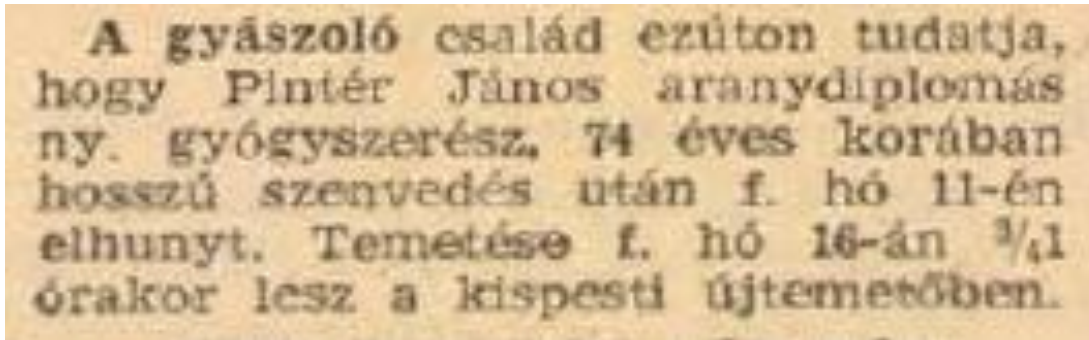
Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság

www.gyogyszeresztortenet.hu

2017 november 21.

Érdeklődéssel, Morh Tamás barátom 1956-ban lett a ma Kós Károly téri patika vezetője. Sajnos már nem tud mesélni arról, hogy személyesen is ismerte-e Pintér elvtársat, akit vélhetően váltott a főnöki székben.

Pintér Jánosról az utolsó jelenleg ismert adat a Népszabadságban megjelent gyászjelentés 1965-ben:

Minden bizonnyal róla van szó. Ebből tudható, hogy 1965-ben volt 74 éves, tehát 1891-ben született. Ha 16 éves korától dolgozott, akkor vélhetően 1907-től gyakornoki idejét tölthette (2 vagy 3 év), majd vagy a 2 év egyetem előtt, vagy azt követően még letöltötte a 2 év segédi időt, így vagy 1913-ban, vagy 1914-ben végezhetett.

Ezt követően nincs adatunk arról, hogy hol dolgozott, dolgozott-e közforgalmú gyógyszertárban vagy sem. A történelem színpadán 1946-ban bukkant fel először, miniszteri biztostként, kb. 55 évesen.

Az államosítás idején 59 éves lehetett, 20 évvel idősebb főnökénél, dr. Vikol Jánosnál.

Gyógyszertárvezetői karrierje kezdetén, 1953-ban már 62 éves volt, így érthető, hogy Mohr Tamás miért válthatta őt 1956-ban. Akkor vonulhatott nyugdíjba, és ezt követően még 9 évig élt.